

Schoolstrijd!?

Werkboekje bij 'Besef wat je hebt!

100 jaar onderwijsvrijheid'

NAAM:

Les 1

1.1 Openbaar onderwijs

Op welke manier wordt in het openbaar onderwijs de dag begonnen, denk je?

.....

1.2 De dagopening

Dit had ik wel verwacht:

.....

Dit was anders dan ik had verwacht:

.....

1.3 Zonder Bijbel

Wat zou je missen als je de dag niet zou beginnen met Bijbelles, zingen en bidden?

.....

1.4 Extra opdracht: Prent uit de schoolstrijd

a. Wat vraagt de man aan de rechterkant aan de dominee? Zeg het in je eigen woorden

.....

- b. Door wie is de prent gemaakt? Omcirkel het goede antwoord.
Door een voorstander van het bijzonder onderwijs / door een voorstander van openbaar onderwijs. Kun je uitleggen waarom?

.....

Stelling 1: Kinderen uit het bijzonder onderwijs zijn niet beter dan kinderen uit het openbaar onderwijs

Stelling 2: Je kunt als christelijk kind dus net zo goed naar de openbare school

"In ernst, dominee: Uw kinderen gaan op de Christelijke school - en zijn die nu beter dan de mijne, die de Openbare school bezoeken?"

- c. Omcirkel het goede antwoord. Ik ben het *eens / niet eens* met stelling 1, want:

.....

- d. Omcirkel het goede antwoord. Ik ben het *eens / niet eens* met stelling 2, want:

.....

1.5 Extra opdracht: Turven

Tijdens de dagopening kun je natuurlijk duidelijk merken dat onze school christelijk is. Hoe vaak merk je dat in de gewone lessen? Zet bij elke keer dat je dit vandaag merkt een streepje

Les 2

2.1 Dwingeloo 1842

Het verhaal van Wolter speelde zich af in Dwingeloo. Dwingeloo ligt in de provincie Drenthe. De belangrijkste dingen uit het verhaal zijn echt gebeurd. De meester van Wolters oude school viel echt in slaap voor de klas en er was een stuk van Wolters kerk met een schot afgezet. Achter dat schot werd onderwijs gegeven door boer Klaas. De mensen uit Wolters kerk hadden het niet gemakkelijk. Veel mensen uit het dorp hadden een hekel aan hen. Er zijn zelfs ramen ingegooid. Het verhaal gebeurde in 1842. Drie jaar daarvoor was de eerste spoorlijn van Nederland klaar gekomen. Tussen Haarlem en Rotterdam reed een trein. Koning Willem II was toen de baas in Nederland. Hoe denk jij dat het met de school in Dwingeloo afgelopen is? Waarom zou de school misschien wél zijn gebleven en waarom misschien niet?

.....

.....

.....

2.2 Vroeger en nu

Je hoorde in de vertelling over Wolters nieuwe school. Schrijf de verschillen op tussen Wolters nieuwe school en jouw school.

Wolters school (1842):

Mijn school:

In welke schoolvakken wordt er les gegeven?

.....

.....

.....

.....

Is er toestemming van de regering om les te geven?

.....

.....

Geeft de regering geld aan de school?

.....

.....

Wat kun je vertellen over het gebouw waarin werd les gegeven?

.....

.....

2.3 Tussen vroeger en nu

Wat moet er gebeurd zijn tussen 1842 en onze tijd? Noem één of meerdere dingen.

.....

2.4 Belangrijke gebeurtenissen

Geef in je eigen woorden weer wat er gebeurde in:

1806:

1857:

1878:

1917:

Besef wat je hebt! Herdenking 100 jaar Vrijheid van Onderwijs

1806 - 1857 - 1878 - 1917

<p>1. 1806: SCHOOLWET </p> <p><u>Gemaakt door:</u> De regering. Die hield goed in de gaten of scholen zich wel aan de wet hielden.</p> <p><u>Hield in:</u> Aanleren van <i>christelijke en maatschappelijke deugden</i>.</p> <p><u>Betekent:</u> Kinderen moesten goede burgers worden. Ze moesten verdraagzaam met elkaar omgaan en niet letten op godsdienstige verschillen. Braaf zijn!</p> <p><u>Dus:</u> Kinderen die naar school gingen, leerden allemaal hetzelfde. Kinderen uit de Hervormde Kerk en kinderen uit de Katholieke kerk zaten bij elkaar in één groep. De meester moest onderwijs geven volgens de regels van de schoolwet.</p>	<p>2. 1857: NIEUWE LAGER ONDERWIJSWET </p> <p><u>Gemaakt door:</u> Minister Van der Brugghen.</p> <p><u>Hield in:</u> Verbetering van het onderwijs op de openbare scholen. Toestemming van de overheid om op eigen kosten een bijzondere school op te richten in een gemeente.</p> <p><u>Dus:</u> Ouders konden door gemeenten niet meer worden tegengewerkt om een bijzondere school op te richten. Er ontstonden veel protestants-christelijke en rooms-katholieke scholen.</p>
<p>3. 1878: NIEUWE SCHOOLWET </p> <p><u>Gemaakt door:</u> Minister Kappeyne van de Copello.</p> <p><u>Hield in:</u> Strengere eisen aan alle schoolgebouwen die leidden tot hogere kosten.</p> <p><u>Dus:</u> Bijzondere scholen moesten nog hogere kosten maken, waar de regering geen cent aan bijdroeg. Voor ouders werd het bijna onbetaalbaar om hun kinderen naar een bijzondere school te sturen. Dit leidde tot een handtekeningactie (het Volkspetionnement).</p>	<p>4. 1917: Pacificatie </p> <p><u>Gemaakt door:</u> De regering.</p> <p><u>Hield in:</u> Pacificatie betekent 'vrede'. In de grondwet werd een verandering opgenomen. Het bijzonder onderwijs heeft op dezelfde manier recht op financiële steun van de regering als het openbaar onderwijs.</p> <p><u>Dus:</u> Bijzondere scholen kregen evenveel geld als openbare scholen. Er werden daarna nog meer bijzondere scholen opgericht. Voor elke levensovertuiging was nu een school beschikbaar die er echt bij paste. Daarmee was de schoolstrijd ten einde.</p>

2.5 Extra opdracht: Wat hoort bij welk moment?

Lees de vakken bij 2.4 nog eens goed en zet voor de zinnnetjes het juiste jaartal. Kies uit 1806, 1857, 1878 en 1917.

- Bijzondere scholen krijgen nu evenveel geld van de regering als openbare.
- 'Wat een vreselijk strenge eisen! Nu kunnen we onze *bijzondere school* wel sluiten! Dit kunnen onze ouders nooit betalen!'
- Op de scholen wordt maar weinig verteld over de Heere Jezus en Zijn werk. Dat is ook precies de bedoeling, vindt de regering.
- 'Zouden we met elkaar een *bijzondere school* kunnen betalen? Zullen we vragen of er ook in de kerk voor de school gecollecteerd kan worden? Fijn dat we nu zo'n school mogen stichten, maar jammer dat de regering niet meebetaalt!'
- 'Met dit geld van de regering kunnen we 3 extra leerkrachten aanstellen! Wat een verschil zeg! God zorgt voor onze *bijzondere school*.'
- 'Ieder kind moet hetzelfde onderwijs ontvangen. Hervormd of katholiek moeten op dezelfde school zitten. Daardoor zullen ze later beter met elkaar kunnen opschieten.'

Om nog eens na te lezen: *Drie FASEN in de schoolstrijd*

Fase 1: 1806-1857 In de schoolwetten wordt ervan uitgegaan dat kinderen op school 'maatschappelijke en christelijke deugden' leren. Scholen zijn van de regering. Er wordt 'algemeen christelijk' onderwijs gegeven (want Nederland is een christelijk land). De Heere Jezus is in dit onderwijs vooral een voorbeeld van een bijzonder goed mens en niet de Verlosser, de Zaligmaker.

Fase 2: 1857-1878 Na de nieuwe onderwijswet van 1857 worden overal bijzondere scholen opgericht. Veel ouders en enkele mensen in de regering vinden het christelijk onderwijs dat op de openbare scholen wordt gegeven te oppervlakkig en onbijbels. Voor christelijke ouders is het een gewetenszaak hun kinderen Bijbels onderwijs te geven.

Fase 3: 1878-1917 In deze laatste fase van de schoolstrijd gaat het vooral om geld. Openbare scholen krijgen wel geld van de regering voor het onderwijs, maar bijzondere scholen moeten alles zelf betalen. Bijzondere scholen (en de ouders/kerken/politici die daarbij horen) strijden om financiële gelijkheid.

2.6 Extra opdracht: Prenten

Rond 1900 werden er veel (spot)prenten gemaakt. Bekijk de onderstaande prent en omcirkel. Is de prent vóór of ná 1917 gemaakt?

Prent Uilenspiegel 1879, Collecte voor de school
Met den bijbel.

‘Wie zal dat betalen, zoete lieve Gerritje!’ Minister De Visser schrikt van de talloze bijzondere scholen die als paddenstoelen uit de grond schieten. Minister De Visser is minister van financiën. Hij moet voor het geld zorgen.’

Voor/na 1917

2.7 Extra opdracht: Hilbert Klikspaan

Mijnheer de Redacteur!

Ik ben maar een eenvoudige scheper en leef op de heide in de vrije en ruime natuur. Daar hoor ik niet veel meer dan het geknor van mijn turk, die op de schapen past, als soms een of ander op korten afstand voorbij gaat, en het eentoonig schapenbelletje. Maar als ik 's avonds te huis kom, ik sukkel zoo wat rond op den boer, Mijnheer! dan hoor ik wel eens wat. Zoo hoorde ik praten over vrijheid van onderwijs. Wat dat is, weet ik niet regt, maar begrijp het toch. Het zal vast zoo iets wezen, als op Dwingeloo plaats heeft. Dat een boer bij oogluiking, als schoolmeester, onderwijst aan de kinderen van de Afscheidenen. Want die menschen zijn bevreesd, dat hunne jongens op de school bedorven worden. Heb ik het geraden, Mijnheer de Redacteur? Of is het dat niet? Ik dacht, het kon wel zoo wat zijn van dien aard. Nu wou ik wel eens weten, of er die vrijheid al was. En zoo dat niet zoo is, waarom die boer, *Klaas* hoor ik dat zijn naam is, onderwijst; want hij is wel afscheiden, maar niet examneerd tot zoo'n post. Of kan men daar bij geval ook domkoppen het best toe gebruiken? dan word ik dadelijk schoolmeester. Men zit makkelijker bij de haard, dan bij weer en wind op het veld rondteslenteren. Goeijen dag, Mijnheer! Ik verzoek, dat je mij het antwoord stuurt in de *Drentsche Krant*; die vind ik nog wel eens hier en daar. P.S. *Ik weet nog meer te schrijven.* HILBERT KLIKSPAAN.

Lees het stuk van Hilbert Klikspaan dat hij heeft geschreven voor de Drentse Courant (Krant). Hilbert zegt dat hij scheper (schaapherder) is. Hij heeft iets gehoord. In Dwingeloo geeft een boer onderwijs!

a. Is Hilbert Klikspaan vóór of tegen de school van Wolter en hoe weet je dat?

.....

b. Wat zou hij met dit stukje willen bereiken?

.....

c. Hilbert Klikspaan heet in het echt niet zo. Hij heeft deze naam voor zichzelf bedacht, zodat niemand zijn echte naam te weten gaat komen. Waarom heeft hij juist Hilbert *Klikspaan* als naam uitgekozen?

.....

d. Wat vind je van Hilbert Klikspaan?

.....

Les 3

3.1 Mensen over bijzonder onderwijs

Er zijn in Nederland veel *bijzondere scholen*. Dat zijn scholen die uitgaan van een levensovertuiging, bijvoorbeeld christelijke scholen. Zo'n bijzondere school mag niet-christelijke kinderen weigeren. Er zijn ook *openbare scholen*. Die gaan niet uit van een bepaalde levensovertuiging. Zij mogen niemand weigeren. Veel mensen vinden *bijzonder onderwijs* niet meer van deze tijd. Lees hieronder maar eens de mening van een meneer die bekend is van de televisie.

'En nu denken jullie: Oh nee! Arjan wil de financiële gelijkstelling van bijzonder onderwijs afschaffen! Nee joh, maak je geen zorgen. Arjan gaat een stapje verder. Het héle religieuze onderwijs moet worden afgeschaft! Alles! En dan zeggen jullie: Nee! Al die super leuke goeie scholen die toevallig een klein beetje gelovig zijn. Moeten die nu allemaal dicht? Nee, natuurlijk niet. Ze hoeven niet dicht. Het enige wat moet veranderen is dat geloof niet meer onder schooltijd wordt uitgedragen.'

Wat wil deze meneer?

.....

.....

3.2 Acceptatie en subsidie

Veel mensen gaan niet zo ver dat ze het onderwijs in de godsdienst willen afschaffen. Leerlingen weigeren omdat jouw school christelijk

Besef wat je hebt! Herdenking 100 jaar Vrijheid van Onderwijs

1806 - 1857 - 1878 - 1917

is, moet niet meer mogen, vinden zij. Ook christelijke scholen moeten bijvoorbeeld aan moslimvluchtelingen een plekje geven. En als een niet-gelovige ouder zijn kind het liefst op een christelijke school plaatst, moet dat geen probleem zijn. We noemen dit **acceptatieplicht**. Alle kinderen zijn welkom op elke school.

Er zijn ook mensen die *bijzonder onderwijs* prima vinden, maar dan niet betaald door de overheid. Wil je christelijk onderwijs? Prima, maar dan moeten de ouders dat wél zelf betalen. Nederland is het enige land ter wereld waarin *bijzondere scholen* evenveel geld van de regering krijgen als *openbare scholen*. In andere landen moeten christelijke ouders het onderwijs aan hun kinderen zelf betalen. Het wordt hoog tijd dat dit ook in Nederland gebeurt, vinden die mensen.

3.3 Geen geld meer van de overheid

Stel dat de Nederlandse regering over een paar jaar geen geld meer geeft, kunnen christelijke scholen dan nog blijven bestaan? Kan onze school dan nog blijven bestaan? Kunnen onze ouders het geld voor de school betalen? Of gaan we dat niet redden? Het is wel heel veel geld. In de tabel hieronder zie je de jaarlijkse kosten van een grote basisschool met 400 leerlingen. Schat de kosten van jouw school en schrijf ze op in de tabel.

Uitgave:	Kosten:	Kost op mijn school:
Loon van het personeel	€1.500.000	
Loon voor mensen van buiten de school, die iets voor de kinderen op onze school doen. Bijvoorbeeld een mevrouw die kinderen helpt om beter te leren praten (logopedist)	€60.000	
Kosten van het schoolgebouw	€75.000	
ICT	€35.000	
Onderwijsleermiddelen, bijvoorbeeld boeken en schriften	€45.000	
Materiële kosten, zoals tafeltjes en stoelen	€200.000	
Allerlei kosten, zoals het koffieautomaat in de personeelskamer	€60.000	
Totaal per jaar:	€1.975.000	

Laura woont in een dorpje in de Verenigde Staten. Haar vader is boer. Om zeven uur in de ochtend, als het nog donker is, wordt Laura samen met haar drie broertjes door moeder afgezet bij de bushalte. De gele schoolbus zal hen ophalen. Laura bezoekt een christelijke school. Daarvoor moet ze dagelijks een uur héén en een uur terug in de bus zitten. Dat Laura met haar broertjes naar een christelijke school gaat, kost veel geld. De regering betaalt niets, dus de ouders moeten alles zelf betalen. Daarom werkt Laura's moeder vijf dagen in de week in een fabriek. Al het geld dat ze daar verdient gaat op aan schoolgeld. Bijna alle moeders van de kinderen van school moeten vijf dagen in de week werken. Gelukkig heeft moeder haar werktijden zo kunnen regelen dat ze 's middags thuis is vóór de schoolbus komt. In de zomervakantie komt de meester van Laura elk jaar werken op de boerderij. Hij moet wel, want in de vakanties krijgt hij geen loon uitbetaald. Hij helpt dan mee met de oogst en rijdt in een grote tractor, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Hij probeert zoveel mogelijk te werken en Laura weet waarom. De meester verdient niet zoveel als een meester op een openbare school. Daarom heeft hij het extraatje van de vakantie hard nodig. Als Laura uit school komt, doet ze regelmatig nog iets voor school. Vandaag bakt ze koekjes met een vriendinnetje. Die koekjes gaat ze verkopen en het geld is voor de school. Vanavond gaat moeder met andere vrouwen groentesoep maken. Ze maken meer dan 300 pakjes met soep. Dat verkopen ze en de opbrengst is alweer voor de school. Vader gaat vanavond naar school. Hij zit in de vervoerscommissie. Samen met andere mannen moet hij beslissen of ze een nieuwe schoolbus moeten gaan kopen. Dat is een moeilijke beslissing, want zo'n bus is vreselijk duur. Vandaar dat de ouders en kinderen van de school op allerlei manieren proberen om aan geld te komen. Dat geeft trouwens vaak veel gezelligheid. Samen iets maken, samen de maaltijd doen, samen iets verkopen, samen zorgen voor de school – dat heeft iets moois. Laura weet hoeveel haar ouders voor de school over hebben. Vandaar dat ze goed haar best doet op school.

Hoe er wordt verdiend:

- 1.....
- 2.....

3.4 Kijken naar Amerika

Hiernaast lees je het verhaal van Laura. Laura komt uit de Verenigde Staten. De overheid betaalt niets aan het onderwijs. Hoe zorgen de mensen dat er geld is voor de school? Onderstreep met rood potlood de zinnen waarin je leest hoe er voor geld gezorgd wordt.

Kies twee dingen waardoor de mensen van Laura's school het meeste geld bij elkaar krijgen.

Wie dat doet:

-
-

3.5 Geld verdienen

Bedenk twee andere manieren waarop wij aan geld kunnen komen wanneer de regering onze school geen geld meer geeft.

Hoe we dat gaan verdienen:

1.....

2.....

Wie dat gaat doen:

.....

.....

Joanne woont in een dorpje in de buurt van de stad Cheltenham in Engeland. Elke dag worden zij en haar broer Jonathan door haar moeder met de auto naar school gebracht. Nou ja, school ... De *Good Hope School* is gevestigd in een klein zaaltje bij de kerk en er zijn maar vier leerlingen ... Moeder blijft vandaag op school. Zij geeft op maandag en dinsdag les. Vanzelfsprekend krijgt ze hiervoor niet betaald. De moeders van Stephen en Winston geven op de andere dagen les. De moeder van Winston maakt bovendien twee keer in de week het zaaltje schoon. Joanna vindt het jammer dat er niet meer kinderen van hun kerk naar hun school gaan. Andere ouders vinden dat er niet goed genoeg wordt lesgegeven op hun school. Joanna snapt dat wel een beetje. De lesstof 's ochtends bestaat uit een soort werkbladen die ze moet doorlezen en leren. Er staan veel saaie invulopdrachten in. Ook vinden die ouders dat hun kinderen op de openbare school aan de andere, niet-christelijke kinderen iets kunnen laten zien van het leven met God. Dan gaan onchristelijke kinderen misschien ook wel verlangen om de Heere Jezus te kennen. Maar Joanna weet wel vijf gezinnen bij hen uit de kerk op te noemen waarbij dat heel anders is gelopen. De kinderen van deze gezinnen gingen twifelen aan het geloof. Op school hoorden ze immers over de evolutietheorie. Het christelijk geloof zou door mensen zijn bedacht. Jezus was alleen maar een wijze man en niet de Zoon van God. Het leven van deze kinderen werd steeds wereldser en nu gaan ze helemaal niet meer naar de kerk. Daarom hebben Joanna's ouders gekozen voor deze school, ook al kost hun dat heel veel tijd en geld. Gelukkig zijn ze niet de enigen die christelijk onderwijs zo belangrijk vinden. Pas geleden hoorden ze van een directeur van een andere christelijke school die in de maand december geen loon had gekregen. Het geld van de school was op ... Toch ging die directeur niet weg bij de school. En gezinnen met kinderen op een christelijke school kunnen vrijwel nooit op vakantie. Al het geld gaat op aan school ... De schooldag begint altijd met een dagopening. Joanne is vandaag aan de beurt om hardop te bidden. Moeder legt iets uit over de Bergrede. Zoals altijd sluiten ze de dagopening af met 10 minuten stille tijd op hun eigen werkplek. Daarna maakt ze twee rekenwerkbladen en een taaltoets. Samen met moeder bidt ze van tevoren om wijsheid bij het maken van de toets. Moeder geeft een half uurtje les in het Latijn en dan is het etenstijd. Na het eten maken ze samen een kleine wandeling door de straten, want een schoolplein is er niet. 's Middags neemt de vader van Winston de kinderen mee naar de gymzaal. Daar oefenen ze hoogspringen en doen ze de tipsalto. Daarna gaat Joanna zich voorbereiden op de wedstrijddagen. Op die wedstrijddagen komen kinderen van christelijke schooltjes uit heel Engeland bij elkaar. Maandenlang hebben ze zich op die wedstrijddagen voorbereid. Joanne gaat proberen om de hele Bergrede uit haar hoofd op te zeggen. Dat zijn wel drie lange hoofdstukken uit de Bijbel. Ook wil ze een PowerPoint presentatie laten zien over klimaten en wil ze meedoen met de wedstrijd hoogspringen. Ze heeft erg veel zin in de wedstrijddagen. Dan kan ze andere christelijke kinderen ontmoeten!

3.6 Kijken naar Engeland Lees het verhaal van Joanne. Joanne zit op een christelijke school in Engeland. De overheid betaalt niets.

Op de Good Hope school is geen personeel nodig. De ouders doen alles zelf. Maak een lijstje van wat de ouders doen.

- 1
- 2.....
- 3.....

3.7 Ouders inzetten

Wat kunnen onze ouders? Schrijf op welke ouders we voor welke klus kunnen gebruiken. Denk nog even aan alles wat op school zoveel geld kost. Kijk nogmaals naar het kostenlijstje van opdracht 3.2.

Vader/moeder van:

Soort klus:

Hoe vaak:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.8 Huiswerkopdracht 1: gesprek met mijn ouders

Interview voor je ouders

1. Vraag of je een interview mag houden. Vraag ook of het nu uitkomt, of dat je later terug moet komen.
2. Leg eerst kort uit waarmee je bezig bent. 'Wij krijgen les over de vrijheid van onderwijs. In veel landen betalen christelijke ouders het geld voor de school uit eigen portemonnee. We denken na over wat we moeten doen als onze school geen geld meer krijgt van de regering.
 - a. *Vraag: Denkt u dat er nog lang christelijk onderwijs in Nederland zal zijn?*

Antwoord:

.....

- b. *Vraag: Zou u het erg vinden als ik geen christelijk onderwijs meer kreeg?*

Antwoord:

.....

- c. *Vraag: Hieronder staat een overzicht van de kosten van de school (zie ook opdracht 3.2). Wilt u opschrijven hoe we geld zouden kunnen besparen? Wat kunnen ouders/ leerkrachten / school doen?*

Loon van het personeel	
Loon voor mensen van buiten de school	

Kosten van het schoolgebouw	
ICT	
Onderwijsleermiddelen, bijvoorbeeld boeken en schriften	
Materiële kosten, zoals tafeltjes en stoelen	
Allerlei kosten, zoals het koffieautomaat in de personeelskamer	

d. *Vraag: Natuurlijk kunnen we niet op alle kosten besparen. Hoe zouden we aan geld kunnen komen om het overige bedrag te betalen?*

Hoe we dat gaan verdienen:	Wie dat gaat doen:
1.....
2.....

4. Bedankt voor het meewerken aan het interview.

3.9 Huiswerkopdracht 2: gesprek met een leerkracht

Interview met de leerkracht

1. Vraag of je een interview mag houden. Vraag ook of het nu uitkomt, of dat je later terug moet komen.
2. Leg eerst kort uit waarmee je bezig bent. 'Wij krijgen les over de vrijheid van onderwijs. In veel landen betalen christelijke ouders het geld voor de school uit eigen portemonnee. We denken na over wat we moeten doen als onze school geen geld meer krijgt van de regering.
3. Stel je vragen:
 - a. *Vraag: Denkt u dat er nog lang christelijk onderwijs in Nederland zal zijn?*

Antwoord:

.....

- b. *Vraag: Wat maakt het onderwijs bij u in de klas zo anders dan op een openbare school?*

Antwoord:

.....

- c. *Vraag: Hieronder staat een overzicht van de kosten van de school (zie ook opdracht 3.2). Wilt u opschrijven hoe we geld zouden kunnen besparen? Wat kunnen ouders/ leerkrachten / school doen?*

Loon van het personeel	
Loon voor mensen van buiten de school	

Kosten van het schoolgebouw	
ICT	
Onderwijsleermiddelen, bijvoorbeeld boeken en schriften	
Materiële kosten, zoals tafeltjes en stoelen	
Allerlei kosten, zoals het koffieautomaat in de personeelskamer	

d. *Vraag: Natuurlijk kunnen we niet op alle kosten besparen. Hoe zouden we aan geld kunnen komen om het overige bedrag te betalen?*

Hoe we dat gaan verdienen:	Wie dat gaat doen:
1.....
2.....

4. Bedank voor het meewerken aan het interview.

3.10 Extra opdracht

Zou jij op de Good Hope School willen zitten? Waarom wel / niet?

.....

.....

.....

.....

Keuzeles 1: de geschiedenis van de school

Interview met:

Geboren op:

School die hij/zij bezocht heeft: in

Datum waarop het interview gehouden is

Jouw vragen:	Gekregen antwoorden:	Plaatje. Je mag eigen foto's of afbeeldingen over dit plaatje heen plakken
		 <p>1. Naam school/ gedenktekens / binnenkant school</p>
		<p>2. Eigen keuze</p>

		 <p>3. Christelijk in de lessen</p>
		<p>4. Eigen keuze</p>
		 <p>5. Het christelijke kind</p>

Voorbeelden van vragen

Bij vak 1:

- Welke naam had de school en vindt u dat een goede naam?
- Waren er gedenkstenen, schilderijen of andere kunstwerken in de school waarop iets van het christelijke van de school werd weergegeven?
- Heeft u nog een herdenkingsplaat van het afscheid in de hoogste groep? Is op die herdenkingsplaat te zien dat de school christelijk is?
- Waaraan kon je in de lokalen zien dat de school christelijk was?

Bij vak 3:

- Bent u blij dat u op een christelijke school hebt gezeten? Waarom?
- Kreeg u onderwijs in de Heidelbergse Catechismus? Wat vond u daar vroeger van en wat vindt u nu?
- Had u een Bijbelvertelling die u heel mooi vond als kind? Of heeft u herinneringen aan een Bijbelvertelling?
- Welke psalmen leerde u helemaal aan het begin van uw schoolloopbaan?
- Had u een lievelingspsalm? Hoe kijkt u terug op het leren van psalmen?
- Welke geestelijke liederen heeft u aangeleerd en welke vindt u de mooiste? Waarom die?
- Hadden jullie een kerstviering, of een viering van de andere christelijke feestdagen? Hoe verliep die?
- Was het te merken dat de school christelijk was bij lessen zoals rekenen, taal, spelling, gym, biologie, geschiedenis en aardrijkskunde?

Bij vak 2 en 4:

- Wilt u iets over een paar kinderen uit uw klas vertellen?
- Hoe hebt u uw schooltijd ervaren?
- Welk vak vond u het leukst?
- Hoe zagen de lokalen eruit? Wat was er fijn, of niet zo fijn?
- Waar denkt u aan bij de volgende woorden: gym, handvaardigheid?
- Welke spelletjes deden jullie op het schoolplein?
- Zijn jullie op schoolreis geweest? Zo ja, waarheen?
- Wat weet u nog van de eerste schooldag/de laatste schooldag?
- Weet u zich nog een bijzonder voorval te herinneren?
- Kwamen er weleens mensen op bezoek in het lokaal?
- Noem 3 verschillen tussen het onderwijs vroeger en nu.

Bij vak 5:

- Wanneer zijn we volgens u een christelijke leerling?
- Weet u zich nog een moment te herinneren waarop een leerling iets van christelijke naastenliefde liet zien? (Kunnen ook meerdere leerlingen zijn)
- Zijn er kinderen van uw school die later een belangrijke plek in Gods Koninkrijk hebben gekregen?
- Konden kinderen van de openbare school aan jullie zien dat jullie christelijk waren?
- Hoe kijkt u aan tegen de kinderen van nu?
- Wat zou u nog aan ons willen meegeven?

Keuzeles 2: De aangevochten vrijheid

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

3.....

.....

.....

4.....

.....

.....

5.....

.....

.....

6.....

.....

.....